گۆڕان وەک بزوتنەوەیەکی ئیستابڵێشمێنتی ... ئیدریس مستەفا

ئیستابڵێشمێنت ئەو زاراوەیەیە کە لەم ساڵەی دواییدا لە ئەمریکا زۆرتر هاتە نێو سیاسەتەوە. ئیستابڵێشمێنت بەو مانایە دێت کە ئامیزێک بێت بۆ بێ بەها و پاشماوەکۆنەکان، جێگۆڕکێ پێ نەکردنیان لە جێگەی دامەزراوی خۆیان و تەنها کاتێک جوڵەیان پیدەکات گەر بزانی ئەو بەهایانە خەریکن سڕ دەبن و دەبێ بزوێدنرێن. گۆڕان وەک هەر بزووتنەوەیەکی ئیستابڵێشمێنتی لەسەر دوو کایە بنیاتنراوە، یەکێکیان وەستانەوە بەرەو رووی دەسەڵاتی چەقبەستووە لە رووە پێشکەوتووییەکەیەوە نا بەڵکو لەو رووە کۆنەپەرستیەکەیەوە کە بەو مانایەی دەبێ لەو سووڕە متبوونەی دەربچێ. دووەمیشیان قسەکردن لەسەر ناشیرینی ئیداری و دارایی وڵات. کارکردن لەسەر ئەو دوو چەمکە دەناڵد ترامپی کرد بە سەرۆکی ئەمریکا. ئەو دوو جمکە لەهەر کۆمەڵگەیەکدا بونی هەیە و کاراکتەری خۆی بۆ پەیدا دەبێ چالاکیان بکاتەوە.

گەر کەمێک بە مێژووی شاخ و نوسینەکانی نەوشیروان مستەفادا بچینەوە دوو ڕەگەزی سەرەکی دەبینین. یەکێکیان دژە چەپێتی بوون، ئەوی دیکەشیان دژە دەسەڵاتی-بنەماڵەیی بوون. دوو بابەت دژە چەپێتی بوون پردەکەنەوە ئەوانیش نیشتمانچێتی و ئاینە. دژە-دەسەلاتی بنەماڵەیی بوون بە شێوەیەکی سەرەکی واتە دژە-دەسەڵاتی پارتیبوون کە قۆرخکراوە لەلایەن بنەماڵەی بارزانییەوە. بە دانپیانانی شەخسی خۆی نەوشیروان مستەفا هیچ کات باوەڕی بە چەپێتی بوون نەبووە لە کاتێکدا سکرتێری کۆمەڵەیەکی مارکسی بووە، پاشان لێدان لە شیوعیەکان لە شاخ و لە کۆمونیستەکان لە نێو شار و تەریکخستنی بەرەی چەپ لە نیو گۆڕاندا و بەهێزی بوونی لە رادەبەدری بیر و خەڵکی ئاینی لە نیو گۆڕاندا بەڵگەنەویستی ئەو راستیەن. وڵاتی داموودزگایی کەمتر پەیوەندی بە دەسەڵاتی بنەماڵەیتیەوە هەیە. زۆربەی ولاتانی ڕۆژئاوا و هەندێ وڵاتانی ئاسیا دەسەڵاتی بنەمالەیی تێیدا حاکمە و وڵاتیش دامودەزگاییە. بۆیە دەبینین کاتێک خودی نەوشیروان مستەفا دەیەوێ حوکمرانی دامودەزگایی بکات بۆ ئەم مەبەستە سەردانی ئیسلامیەکان دەکات و حساب بە هیچ لایەن و کەسێکی چەپی ناکات لە کاتێکدا چەپەکان لەهەر

شوێنێکی ئەم دنیایە بن لە خراپترین قەرزنی خۆیاندا لە باشترین بزووتنەوەی ئاینی باشتر و زەرورترن لەوان. چونکە هەر هیچ نەبێ چەپەکان مەدەنیەتی کۆمەلگا دەپارێزن.

گۆڕان نمونەیەکی بەرجەستەی ئیستابڵێشمەنتە کە لەو رۆژەوەی دروست بووە تاکو ئێستاکانە ئامێزێک بووە بۆ گردکردنەوە و رێکخستن و داکۆکیکردنی بەها کۆنینە و بایەخە کۆمەڵایەتیە کۆنەپارێزەکان. گؤران وەک بزووتنەوەیەکی سیاسی چونکە خاوەن تیۆریەکی سیاسی-فکری نەبووە نەیتوانیوە یەک گۆڕانی بنەڕەتی بهێنێتە کایەوە یاخود تەنانەت بیانبزوێنێ، بەڵکو ئەوەی تاکو ئێستا کردوویەتی تەنها کارکردن بووە لەسەر تەرحێکی سیاسی کە ئەو تەرحە پێشتر لە نێو کۆمەڵگەدا بوونی هەبووە و نوسین و گوتاریشی لەسەر دراوە. گەندەڵی ئەو تەرحە سیاسیە بووە کە گۆڕانی پێ نیشان کراوە و خەڵک لەو ئاراستەیەوە بە دوای کەوتوون. پێش گۆڕان چەندان کەس و وێبسایتی جۆراوجۆر فایلی گەندەڵی ئیداری و ماڵیان هەلماڵی لەوانە کوردستان پۆست. کاتێک ئەم تەرحە کەوتە نێو قەوارەیەکی سیاسیەوە و لە رووی کرداریەوە هیچی نەکرد و تەنانەت نەیتوانی رابەرایەتی ناڕەزایی خەڵک بکات لەسەر تەرحە سیاسیەکەی خۆی و بگەرە خۆی بوو بە دایەنگەیەک بۆ دروستکردنی گەندەڵکارانی نوێ و لاواندنەوەی کۆنەپەرستی لەو پەڕی میانرەوییەوە تاکو ئەوپەڕی توندڕەوی.

گۆڕان ئەوەندەی گوزارشتی بیرێکی بەرجەستەی کەسێک و تەیفێک بوو کە لە ئاکامی بێ ئومێدیدا دەستیان دایە ئەو کارە سیاسیە، ئەوەندە گوزارشتی لەو جوڵانەوە ناڕازیە نەکردووە کە خەڵک دەخوازن دۆخەکەیان بگۆڕن. لەوەش زیاتر، گۆران هەندێ گورزێکی توندی لەو جولانەوە گۆڕانخوازیەداوە کە ئەستەمە بە زوویی هەڵسێتەوە. گۆڕان لە خودی چەمکی گؤران نەگەیشت لەوەی کە ئایا مەبەستێتی لە وڵاتدا چێ بگۆڕێ لە کاتێکدا ئەوە روونە لە کوردستان هێز و پارە و تەقاندن و کوشتن گەمە سیاسیەکان دەبەنەوە. کاتێک ئەم راستیە پشتگوێ دەخرێ ئەوە مانای ناسیاسی بوون و نەزانین لە چەمکی گۆڕانە لەو وڵاتەدا. تێنەگەیشتن لەوەی کۆمەڵگە لە چەندان کایەی دەسەڵات پێکهاتووە و گەندەڵی یەکێکە لە بەرئەنجامەکانی ئەو کایانە و دەسەڵاتی دامودەزگایی یەکێکە لەو دەسەلاتانە. رۆشنایی خستنەسەر ئەو بابەتانە واتە گەر گۆران وەک دەزگایەکی رۆشنبیری و فکری-سیاسی بکەوتایەتە کار دەیتوانی خزمەت بە عەقڵی کوردی بکات و بیگەینیتە ئەو ئاستەی بتوانێ خێر و شەڕی خۆی لەیەک جیابکاتەوە. ئەوەندەی من بزانم ئەمە دەبوو هەنگاوی سەرەکی بێ نەک کاری سیاسی-

تەقلیدی کە قوەی کرد بەسەڕە هەر پرۆژەیەکی فکری و سیاسی و کۆمەڵایەتی گۆڕانخوازیدا.
کاتێک تەماشای گۆڕان دەکەیت، هەموو سیما کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئاینی و کەلتوریەکانی تێدایە. ئەمە بە مانای بەهێزی یاخود کۆمەڵایەتی بوونی گۆڕان نایات بەڵکو بە مانای لاوازی و بێسەروبەرەیی سیاسی و فکری دێت. دیارە هەر قەوارەیەکی سایسیەکی تەمسیلی بزووتنەوەیکی کۆمەڵایەتی دیاریکراو دەکات نەک هی هەموو بزووتنەوەیکی کۆمەڵایەتی لە خۆبگرێت. لیرەدا چەمکی خەڵک ناڵێم بەڵکو ئەو بزاوتە کۆمەڵایەتیانە دەڵێم کە هەر یەکە و قەوارەی سیاسی خۆی هەیە بگرە هەیان چەندان قەوارەی سیاسی هەیە وەک هەمەجۆرەیی حزبە ئیسلامیەکان. خۆبوونەوەی چەپێک کە جارانەکەی لەوپەڕییەی بە رەزی و کەم ئاستی کۆمەڵایەتیدا بوو، نیشتمانچیەک کە مانگە پێش دروستبوونی گۆڕان دەیگوت فەخامەتی سەرۆک تاڵەبانی، لەگەڵ یەکگرتوویەکێک یان سەلەفیەک کە تاسەر ئەسقان باوەڕیان بە رەنگاڵەیی بکەلتورەکان و فرە سیاسی بوون نیە و راستوخۆ لە لایەن وڵاتانی ترەوە ئاراستە دەکرێن… هتد ئەم خۆبوونەوەیە جگە لە چێشتی مجێور لە هیچی تر ناچیت.

بەو پێیەی گۆڕان لە زادەی بیروکردەی کەسێکەوە بەرجەستە بوو لە جوڵانەوەیەکی سیاسیدا هەر ئەویش پایەی راگرتنەکەی بوو، جا لەگەڵ نەمانی ئەویشدا ئەو بەرجەستەییە نامێنێ و بگرە لەوەتەی کە دروستبوو بە ئەزمەوە لە دایکبوو هەر بە ئەزمەشەوە تاکو ئێستە ماوە و بەرەو قەیرانی قوڵتر دەڕوات. ئەو دەمەی گۆڕان بوو بە تابلۆیەک کە خەڵکی تەنها ئەوەیان تێدا دەبینی کە گۆران رزگاریان دەکات لەو گەندەڵی و بێ ئیدارییە کەچی گەندەڵکاری و بێ ئیدارەیی بەهێزتربوون؛ ئەو دەمەی گۆڕان پشتی لە خەڵکی نارازی کرد و گەنجان ولاتی خستە باوەشی نائومێییەوە و ئەوانیش خۆیان دایە دەستی گۆڕانێکی تر کە بریتی بوو لە رۆیشتنی بە شەپۆل بە هەندەران؛ ئەو دەمەی تەنها پارتی و سەرۆکەکەی کران بە تەنها سەرچاوەی نەهامەتیەکانی وڵات و یەکیتی و مافیاکانی ناوی لە بیری خەڵک چوونەوە؛ ئەو دەمەی کاراکتەری فرەبێژ و گرفانپڕکەر و هەوادارانی القاعیدە و جند الاسلام و … ئەو دەمەی…. بەڵێ هەر ئەو دەمە گۆڕان و ریکخەرەگشتیەکەی گۆڕان بە قەیرانێکی تر و بوون بە کۆڵێکی زیادەتر بەسەر شانی خەڵکەوە.

ئێستا کە رێخەری گشتی کەچی دوایی کردووە و گۆڕەکەی کراوە بە مەزاری نەمرانەکی تر ئەوە پیشان دەدات کە گۆڕان چەندە

بزووتنەوەیکی ئیستابڵەشمەنت و تەقلیدیەوە و چۆن لە بری هۆشیاری و سەربەخۆیی بوون و نەجاتدانی خەلک لە کەسپەرستی و کۆنەپەرستی، سۆزداری و پاشکۆیەتی و جەهل جێگەی گرتۆتەوە.

قسان زۆرماون بکرێن بەلام جارێ ئەو چەند سەرخەتە بەسە لیرەدا.